

Masarykův lid

šéfredaktorů nebyl spolupracovníkem StB, zavázán. Do roku 1968 jsem totiž pracoval jako hlasatel Čs. rozhlasu v Plzni a během srpnové invaze do Československa jsem se aktivně účastnil protiokupačního vysílání. Nechtěl jsem se však podílet na normalizačním vysílání, a proto jsem z rozhlasu odešel. Vystřídal jsem dvě zaměstnání a pochopil jsem, že mi v Plzni pšenice nepokvete. Řešením bylo přestěhovat se do Prahy.

Nikým nedoporučen jsem zatukal na dveře šéfredaktora Machoně. Zajímal jsem se o místo v redakci a měl jsem zájem o oblast vědy a techniky. Přijal mne poněkud zaskočen a chtěl vědět, zda jsem byl vyloučen nebo vyškrtnut z KSČ. Takových už prý má v redakci dost. Nebyl jsem vyloučen, ani jsem nemohl být, protože jsem v komunistické straně nikdy nebyl. Později na mne přišel z Plzně dokonce negativní posudek

upozorňující na mé rozhlasové „negativní působení na obyvatelstvo“ v srpnu 1968, ale šéfredaktor Machoně nad tím udačským dopisem mávl rukou a v září roku 1971 mně přijal do redakce.

Podobně se uchýlilo pod ochranná křídla Svobodného slova několik dalších redaktorů. Například Josef Doležal, bývalý redaktor Rudého práva, a Věroslav Cejnar, bývalý redaktor armádního deníku Obrana lidu. Nadále směla zůstat v redakci Dagmar Jenšovská, vyloučená z KSČ. Později přišly redaktorky Jana Weinerová-Šmídová a Olga Vulkánová-Skalková, které se tak rovněž vyhnuly potížím v rozhlase. V archivu Melantrichu se „skrýval“ bývalý důstojník dr. Vojtěch Fejlek.

Pod pseudonymem pravidelně přispívali normalizační postizení publicisté Alexandr Ort, Dušan Provazník, Jaroslav Jírů a Ilja Šetlík. Do mé rubriky vědy a techniky přispíval Igor Kratochvíl, vyhozený z Čs. rozhlasu.

Je zřejmé, že o této situaci vědělo nejen vedení redakce, ale i čelní představitelé vlastníka listu, tedy Čs. strany socialistické. Nic proti nám nepodnikli, a za to jim patří dík.

Denně na tenkém ledě

Být redaktorem Svobodného slova mělo některé nevýhody, ale i výhody. Neměli jsme tak velké platy jako v ko-munistických redakcích a málo jsme směli cestovat do zahraničí. Měli jsme omezený příděl papíru,

Masarykův lid

takže jsme měli menší náklad než konkurence. Ale nemuseli jsme oslovovat své nadřízené soudruhu, ale stačilo říkat pane. (Ovšem v oficiálních stranických strukturách se vyžadovalo oslovení bratře nebo sestro.). Nemuseli jsme povinně chodit na prvomájové průvody. Komunistickým propagandistům se do koncepce nehodilo připomínat nekomunistický list. Dokonce jsme v roce 1977 nemuseli odsoudit Chartu 77. Nemusel jsem absolvovat žádné školení marxismu-leninismu (proslulý VUML)!

Samozřejmě, že obsah listu byl sešněrován jednak politickou linií Čs. strany socialistické, jednak Úřadem pro tisk a informace, což byla cenzura. Navíc nám prostřednictvím ÚV Národní fronty diktovali pracovníci ÚV KSČ! Například rozsahy projevů komunistických pohlavárů. Každého 20. srpna chodili cenzori přímo do redakcí a četli všechny materiály ještě předtím, než jsme je směli poslat do sazárny.

Proplovat mezi těmito úskalími, znamenalo tančit mezi vejci. Se vsí skromností můžeme říci, že se nám to dařilo.

Časem se podařilo vytvořit z nadaných novinářů dobrý redakční tým. Jak tématy, jež jsme akcentovali, tak kvalitním novinářským řemeslem jsme si získali oblibu v širokých řadách čtenářů, kteří buď nebyli nadšeni komunistickým režimem nebo byli přímo proti němu.

Proti jiným redakcím panovala v redakci uvolněná atmosféra, nikdo se nebál říkat, co si myslí. Nikdy nedošlo k nějaké perzekuci redaktorů, a to přesto, že v 80. letech spolupracoval šéfredaktor, jeho první zástupce a několik redaktorů s StB. O tom více později.

S postupným uvolňováním poměrů v polovině osmdesátých let jsme pomalu začali rozšiřovat názorové mantinely. Přinášeli jsme hodně překladů o perestrojce v tehdejší Sovětské svazu, které samozřejmě v čtenářích navozovaly otázku – kdy dojde ke změně i u nás? Uveřejňovali jsme reportáže o uvolnění na ekonomické a kulturní scéně v Polsku a v Maďarsku. Stále častěji se redaktori osmělovali a více informovali o negativních jevech v domácí politice. V sobotní příloze jsme referovali i o osobnostech, jež byly do té doby tabu. Šlo především o první prezidenty Masaryka a Beneše, ale i o historické události, jež jsme díky prof. Robertu Kvačkovi a dalším historikům podávali nezkrácené marxistickým dogmatem.

Dnes se to zdá až směšné, ale byli jsme první, kdo v československém tisku uveřejnil obsáhlý článek o AIDS a byli jsme za to tiskovým oddělením ÚV KSČ tvrdě kritizováni. Nebo jsme se odvážili otiskovat v dětské rubrice komiksy Káji Saudka a Stínadla se bouří od Jaroslava Foglara. To se považovalo za odvážné.

Redaktori nemuseli psát štvavé a hanlivé články na chartisty, nemuseli se podílet na dehonestujících kampaních. Když byla v tomto ohledu nouze největší,

otiskovali jsme jen zkrácené zprávy ČTK a tím jsme naznačovali, že nejde o naše názory. Psali jsme věcně a střídavě. Ovšem cenzori a ÚV KSČ nám nedůvěřovali, považovali nás za pořádkové nepřátele režimu. V tom měli pravdu.

Jsem přesvědčen, že většina redaktorů oceňovala atmosféru redakce, která byla mnohem svobodnější než v jiných médiích. Nejednou jsem od kolegů z konkurenčních listů slyšel obdiv k poměrům v naší redakci. Přesto několika našim redaktorům připadalo tempo rozšiřování mantinelů pomalé, protože neuměli odhadnout reálnou situaci té doby. Naopak jiným se zdálo být až riskantní.

Upřímně řečeno, byli v redakci i někteří redaktori laxní nebo neschopní. Je pochopitelné, že jsem u nich nebyl v oblibě, protože jsem žádal větší pracovní nasazení, nápady, styl, tedy profesionální výkon.

Některé redaktorky a redaktori byli dokonce osobně napojeni na disidentské kruhy. Tehdejší redaktor Svobodného slova Petr Kučera, později významný činitel Občanského fóra a Občanského hnutí, v Lidových novinách o dvacet let později uvedl:

V Melantrichu byla zvláštní situace. Byla tam spousta lidí, kteří měli vyhraněný postoj k režimu. Většinou se soustřeďovali kolem kultury, v korektorně seděli chartisti. Do novin docházeli lidé, kteří nesměli publikovat – publikovali u nás pod cizím jménem. Prolínala se tu šedá zóna s disentem. Umožňoval to fakt, že vydavatel, což byla Československá strana socialistická, byl ve schizofrenní pozici. Samozřejmě byla velice loajální a plnila zadané úkoly komunistické partaje, ale směrem dovnitř a směrem k redakci nechtěli vypadat, že si příliš zadávají. To nám vytvářelo prostor, který jsme využívali a vlastně i zneužívali, protože jsme přesně chápali jejich pozici, ale nechtěli jsme jim to ulehčovat. Tak jsme vytvářeli tlak.

Lidové noviny, Praha, 13. 11. 2009

Masarykův lid

A čtenáři si uvědomovali posun v obsahu Svobodného slova a kvitovali jej s povděkem. Ostatně fakta z našich článků sloužila často jako informační zdroj i pro redaktory Rádía Svobodná Evropa nebo BBC.

Chartista František Stárek v rozhovoru pro časopis Týden uvedl:

Prosáklo do vězení, že se něco děje?

Ten společenský pohyb už byl jasný i z režimních novin, třeba ze Svobodného slova. Začal jsem toho ve věznici odbírat víc, zabavovali mi jen ruské časopisy, hlavně Ogoňok, který byl nejperestrojkovatější. Otázka už nezněla *jestli*, ale *kdy*. Vzniklo Několik vět a šli do toho i lidi, kteří měli co ztratit – na rozdíl od chartistů, kteří stejně byli dávno odevšad vyhození. Jó, v kotelně, to se to podepisovalo! Ale u těch, co potřebovali na obrazovku, aby měli živobytí, to byla opravdová odvaha.

Týden č. 50/2009

Vrchol dlouhé cesty

Listopad 1989 představuje pro redakci Svobodného slova vyvrcholení jeho dvacetileté, klopotné cesty ke svobodě tisku.

Už ve svém vydání v pátek 17. listopadu přináší list na 1. straně s přechodem na čtvrtou stranu zprávu redaktora Karla Žídka z tiskové konference na Úřadu předsednictva vlády, na níž se hovořilo o připravovaném uvolnění ve výjezdech do zahraničí. Zpráva obsahuje také podrobnou informaci o vystoupení maďarského novináře, který referoval o tom, jak byl zbit příslušníky VB při demonstraci mladých lidí ve středu večer v centru Prahy. Uveřejnit takovou zprávu jen o týden dřív bylo stěží představitelné.

V pátek 17. listopadu 1989 odpoledne došlo k památné demonstraci zakončené večer brutálním zásahem policie. V sobotním vydání, které mělo uzávěrku vždy dříve než v ostatní dny, jsme uveřejnili věcně napsanou zprávu redaktorky Radky Kvačkové o průběhu demonstrace na Albertově. Teprve později večer na její text přivěsila večerní služba část zprávy ČTK o tom, že akci „zneužily nepřátelské živly a pořádkové jednotky byly nuceny přijmout opatření k zajištění klidu a pořádku.“

Následoval politicky převratný víkend: rozšířila se nepravdivá zpráva o smrti demonstrujícího studenta (není bez zajímavosti, že šlo o syna redaktorky Svobodného slova), studenti a herci vyhlásili stávkou, bylo založeno Občanské fórum. Mezi účastníky zakládajícího setkání

Karel Sedláček čte prohlášení k 17. listopadu

byl i Jan Škoda, ústřední tajemník Čs. strany socialistické.

Pondělní vydání Svobodného slova bylo převratné. Nejen vzhledem k ostatním listům (světlou výjimkou byla Lidová demokracie), ale i k své dosavadní historii. V úvodu první strany byla fotografie studentů se svíčkami z páteční demonstrace a prohlášení vedení ČSS a Svobodného slova odsuzující brutální útok na Národní třídu. Kromě výpovědi přímého účastníka demonstrace o tom, jak lidé marně ukazovali „máme jen holé ruce“, jsme otiskli první hlasy odsuzující zásah – PEN klub, Kruh nezávislé inteligence, Svaz výtvarníků a další. Svůj nesouhlas přišli do redakce vyjádřit první jednotlivci. Podrobně se referovalo o vyhlášení herecké stávky.

Není divu, že se na mnohé předplatitele noviny nedostaly. Částečně si je pro sebe a pro své známé brali železničáři a poštovní doručovatelé, ale také spolupracovníci a pracovníci StB. Tato situace se ostatně opakovala i v dalších dnech.

Karel Sedláček
(pokračování příště)

Václav Havel poprvé na balkónu Melantrichu

PAVEL PECHÁČEK A MELANTRICH

Ve vydavatelství Melantrich jsem v té době pracoval jako výrobně-obchodní náměstek. Podotýkám, že na konci osmdesátých let už byl Melantrich – řečeno slovy jednoho dlouholetého zaměstnance – „indiánská rezervace“; atmosféra i postoje lidí tam byly úplně jiné, než v národních podnicích nebo vydavatelstvích patřících pod SSM, SČSP (pro později narozené: Socialistický svaz mládeže, Svaz československo-sovětského přátelství), atd. Věděli jsme sice, že je tam několik lidí, kteří podepsali spolupráci s StB, ale nepamatují si, že by byl na základě jejich udání někdo postihován, přesto, že se tam už houfně protestovalo proti zásahům policie v „Palachově týdnu“, podepisovala se petice za propuštění Václava Havla a novinářů Rumla a Zemana, podepisovala se petice „Několik vět“ a existoval kanál, kterým šly důležité zprávy do Svobodné Evropy.

Ve Svobodném slově vyšel v pondělí 20. listopadu na první straně zásadní článek – prohlášení Československé strany socialistické, redakcí Svobodného slova a Ahoje na sobotu, který ostře protestoval proti brutálnímu zásahu na Národní třídě 17. listopadu a žádal „bezvýhradné uznání lidských, zejména pak politických práv, především však práva na pokojné shromažďování“.

(Když v neděli večer přinesl redaktor rukopis článku do sazárny, starý sazeč pan Jouza jej zběžně přelétl očima a prohlásil: „Ty vole, to chceš tisknout?“ Načež se redaktor zeptal: „Máš něco proti tomu?“. A Jouza: „Tak na tohle čekám čtyřicet let!“)

A protože v neděli večer a hlavně v pondělí se začaly před Melantrichem shromažďovat davy lidí, z nichž někteří volali: Zítřka zase pravdu, My vás nedáme, Slovo zase svobodné, atd., uvědomili jsme si, že neorganizované demonstrace nic neřeší. V úterý ráno za mnou přišel tehdejší redaktor Slova Petr Kučera s nápadem, abychom se pokusili řídit demonstrace z Melantrichu. Okamžitě jsme začali s přípravami – především jsme si doslova násilím vynutili vstup na balkón v 1. patře, protože v tomto poschodí sídlilo „Lidové nakladatelství“ (podnik SČSP) a začali instalovat mikrofony. Kulturní redakce Slova obtelefonovávala známé hudební skupiny a od těch jsme svázeli auty repro-bedny, protože jsme věděli, že bez alespoň nějakého ozvučení by mohlo dojít ke katastrofě. Pro představu – těch repro-beden navršených na sobě před Melantrichem bylo tolik, že prý představovaly výkon 40 kw.

Program demonstrace jsme dávali dohromady až odpoledne, protože nebylo jasné, kdo bude moci vystoupit, koho případně policie zadrží, atd. A také jsme připravili a odzkoušeli náhradní diesel-agregát, který byl pro případ výpadku proudu instalován u tiskových rotaček. Jak se ukázalo, bylo to potřeba, protože těsně před zahájením demonstrace nám soudruzi elektřinu do budovy vypnuli. Ale agregát okamžitě naskočil – a nic se nedělo.

Samozřejmě jsme se snažili – pokud to šlo, ochránit ty, kteří měli mluvit (Václav Havel, Alexandr Dubček, horník Jan Hruška, Václav Klaus, Jiří Bartoška, Marta Kubišová, a další a další), a tak jsme pro ně zajistili cestu, která vedla z ulice Ve Smečkách, pasážemi, kinem, přes dvory do

suterénu tiskárny a odtud do budovy Melantrichu. Bezpečný doprovod měl na starosti ekonom vydavatelství ing. František Šedivý – dnešní první místopředseda Konfederace politických vězňů – (a také bratr Zdeňka F. Šedivého – od roku 1985 ředitele čsl. vysílání Svobodné Evropy v Mnichově). Po té demonstraci 21. 11. mě zavolali z ústředny, že volá Svobodná Evropa. U telefonu byl tehdejší redaktor (a před emigrací známý herec), Martin Štěpánek, který se ptal, co se to v Praze děje. A tak jsem mu řekl, že byla na Václavském náměstí demonstrace a že tam bylo asi 100 tisíc lidí. On jenom povzdychl a v údivu se zeptal: „A byla ta demonstrace povolena?“ A já nato: „No jistě, my jsme si ji povolili a zítra bude další.“

A druhý den – ve středu ráno za mnou přiběhl – s očima navrch hlavy – vedoucí expedice Franta Krása s tím, že je u nás pan Pecháček. Když jsem se ujistil, že je to opravdu Pavel Pecháček ze Svobodné Evropy, (v té době už bylo v Melantrichu 28 televizních štábů a asi 120 reportérů), domluvili jsme se, že mu zajistíme přímou linku do Mnichova a místo, aby mohl přímo komentovat, co se na Václavském náměstí děje. To se sice moc nepovedlo, protože seděl na stole u okna a vystrkoval telefonní sluchátko ven, aby přiblížil posluchačům to skandování – nyní už stopadesátitisícového davu, a v hale expedice bylo v tu chvíli alespoň 100 lidí, takže chvílemi nebylo slyšet vlastního slova, ale i tak to splnilo to, co jsme si všichni přáli: Oznámit posluchačům Svobodné Evropy (a v té době už poslouchal tuto dříve zcela rušenou stanici snad každý druhý v této republice), co se v Praze děje a že už skutečně nastal konec nenáviděného režimu. Ostatní noviny toho moc nepsaly, Svobodné slovo a Lidová demokracie byly v mnoha místech nedostupné (někteří železničáři je s pomocí StB vyhazovali z vlaků), a Čs. televize dělala „mrtvého brouka“. Místo reportáže ze statisícových demonstrací vysílala něco na způsob „ze života veverek“. Proto byla reportáž Pavla Pecháčka do rádia Svobodná Evropa tak důležitá, a troufám si říci, že velice urychlila rozšíření demonstrací na další a další místa.

Úsměvné bylo, když mi přišel pan Pecháček říci, že ty telefony do Mnichova zaplatí. Tak jsem mu sdělil, že v těch statisících, co vydává Melantrich na mimořádná vydávání novin, plakátů a letáků jsou nějaké telefonní hovory úplná prkotina a že, pokud mě zavou, tak za podvracení socialistického zřízení a další velezrádné aktivity, jak mi hbitě vyjmenoval náš podnikový právník. A potom – jak správně popisuje Prokop Tomek, Pavla Pecháčka vyhostili. Na hranicích mu údajně zabavili i všechny výtisky Svobodného slova, které měl u sebe.

Z Melantrichu ještě potom bylo moderováno několik dalších demonstrací a manifestací; postupně se ale vytrácela ta úžasná solidarita a slušnost účastníků, a ani jedna z posledních – za zákaz Komunistické strany – nevedla k tomu, aby tato pokračovatelka zločinné a zavrženíhodné ideologie zmizela z našeho politického života.

Milan Nevole

3 ARCHIVU

Z archivních zdrojů otiskujeme Směrnice pro využití TNP, které byly zpracovány státní bezpečností v srpnu 1949.

Směrnice pro využití TNP.

- Přílohy: 1. Rozpracování a podrobný plán akce.
2. Pracovní vodítka pro akci T - 43.

Myšlenka zřídit v Československu TNP vznikla minulého roku po sletu. Tehdy se ukázalo, že reakce a zbytky kapitalistické třídy v Československu se vzpamatovávají ze zdrcujícího úderu, který jim byl zasažen únorovými událostmi r. 1948 a že se pokouší o znovudobytí ztracených pozic nebo aspoň o poškozování socialistické výstavby. Sletové události ukázaly nástup reakce velmi jasně. K tomu přidružilo se zjištění, že pracující lid a v jeho čele dělnická třída těžce nesl skutečnost, že zbytky buržoasie pokračováním v rozmařilém a zahálčivém životě provokují po únoru mnohokrát znásobené úsilí pracujících o přebudování republiky v republiku socialistickou. Tyto skutečnosti vyvolaly v masách pracujícího lidu potřebu a živelný tlak k postižení třídního nepřítel, jehož by dosáhlo tím, že by byl nucen povinně zúčastnit se buď dobrovolně nebo pod nátlakem hospodářské výstavby. Na základě uvedeného bylo přikročeno k vydání zákona o zřízení TNP. Po vydání zákona vrhl se celý kapitalistický západ na Československo a jeho lidově demokratickou vládu s hrubými útoky proti zavádění jakoby hitlerovských koncentračních táborů atd. atd. Kapitalistický tisk i rozhlas použil této příležitosti k ohromné štvaničce proti našemu státu.

Masarykův lid

- 2 -

Positivní výsledek však byl naprosto nedostatečný. Dnes téměř rok po vydání zákona zjišťujeme, že v cca 25 úřadu částečně přizpůsobených táborech se nachází necelých 3.000 osob obojího pohlaví, z nichž však valná část je dána do tábora ne z třídního hlediska jako spíše z hlediska sociálního / opilci, prostácutky, notoričtí lenoši, poškozovatelé pracovní morálky, atd. /, takže zákon, který měl být namířen především jako třídní zbraň proti zbytkům kapitalistické třídy byl používán až dosud do značné míry jako prostředek pro odstranění nesociálních elementů z naší společnosti, avšak buržoasii jako třídu postihl zcela nepatrně.

Současně můžeme konstatovat, že během posledních 12 měsíců podařilo se STb odhalit různé pokusy o reakční pikle, důsledky kterých bylo postiženo a předáno k soudnímu potrestání několik tisíc provinilců. Při rozboru jaké elementy zúčastnily se těchto protistátních akcí zjišťujeme, že se jednalo, kromě svedených, téměř výhradně o příslušníky buržoasní třídy nebo její následky. Posuzujeme-li objektivně současnou situaci v našem státě zjišťujeme, že protistátní šeptaná propaganda, pokusy o sabotáže, bojkot některých hospodářských opatření, rozšiřování ilegálních letáků a tiskovin, pokusy o vyzvědačství a špionáž ve prospěch západního imperialismu jsou vesměs dílem reakčních činitelů, příslušníků buržoasní třídy. Jeví se tudíž nanejvýš nutným, aby zákona o TNP jako třídní zbraně v boji se zbytky kapitalistické třídy bylo využito opravdu třídně a se vší rozhodností.

Dosavadní organizace dodávání závadných osob do TNP se ukázala nedostatečnou. I když zákonem předpokládaná, t. zv. trojka v krajských městech pokoušela se splnit daný úkol, ukázalo se, že hlavní nedostatek tkví v tom, že lidové orgány, především

Masarykův lid

- 3 -

bezpečnostní referenti okresních národních výborů a okresní akční výbory, odborové organizace atd., které měly připravovat a dávat návrhy na zařazování osob do TNP v podstatě téměř selhaly úplně. Jejich práce, těchto hlavních pomocníků je co do rozsahu, jakož i co do třídního pojetí krajně vlná a nedostatečná. Proto bylo rozhodnuto, že vyhledáváním třídně závadných osob do TNP bude pověřena STb, složka SNB, mající v důsledku své denní činnosti potřebný přehled o aktivním ale i pasivním třídním nepříteli. Tato složka pak za spolupráce strany a akčních výborů bude, jak doufáme, sto splnit na ni vložený úkol.

O tom, jak úkol bude plněn hovoří příloha: rozpracování a podrobný plán akcí.

Z politického hlediska je nutné postihnout zařazením především hlavní představitele kapitalistické třídy, kteří nám zde po únoru zůstali, aniž by se zařadili do socialistické výstavby. Jsou to především velkoprůmyslníci, továrníci, velkoakcionáři, býv. bankéři, velkoobchodníci, býv. bankovní ředitelé, býv. kapitalističtí představitelé svobodných povolání, / jako stavitelé, advokáti a pod. / a býv. velkostatkáři od 50 do 250 ha. V tomto směru bude nám hlavní pomocí získaný seznam milionářů, obsahující 16 tisíc jmen.

Za druhé: nutno postihnout naše hlavní politické protivníky, kterými podle naší skutečnosti jsou:

a/ poúnoroví propuštěnci ze státního aparátu, ať již vojáci, příslušníci bezpečnosti, nebo úředníci, dále t. zv. poúnoroví poškozenci, kterými jsou advokáti zbavení práva vykonávat praxe, různí ředitelé, drobní podnikatelé a veřejní činitelé, kteří v důsledku únorové čistky a prohloubení socializačních opatření byli zbaveni svých blahobytných pozic a jsou naplněni zavilou nenávistí proti všemu socialistickému.

Masarykův lid

- 4 -

Za třetí: nutno vyhledat, prošetřit a postihnout staré politické činitele za první republiky, ať již to jsou poslanci, senátoři, političtí tajemníci a významní činitelé agrární strany, nebo strany živnostenské, národně demokratické, NOF, ligy nebo Národního sjednocení. K nim přidružují se reakční političtí činitelé z doby okupace a to především funkcionáři a významnější činitelé Národního souručenství, Vlajky, Kuratoria a jiných menších fašistických hnutí.

Za čtvrté: pak nutno prošetřit dnešní postoj a dnešní společenské zařazení se všech význačnějších politických činitelů z doby od r. 1945 do února 1948. Myslíme tím především na představitele a vyšší funkcionáře strany národně socialistické, demokratické, a pravice sociální demokracie. Odsun vyhledaných osob do pracovního tábora po náležitém prošetření bude se tak jako dosud řídit ustanovením zákona o TNP č. 247 ze dne 25. 10. 1948, to znamená, že nadále budou určovat do TNP podle zákona zřízené tábory v krajských městech. Návrh však bude jim dodávat především STb i když dosavadní praxe / návrh přes bezpečnostního referenta ONV / bude používán jako vedlejší kolej i nadále. Jsme přesvědčeni, že intenzivním prováděním těchto směrnic postihneme opravdu osoby, které z třídního hlediska jsou rozhodnými nepřáteli pracujícího lidu a lidově demokratického zřízení a tím preventivně odstraníme a zneškodníme tisíce lidí, kdykoliv ochotných vpadnout v záda pracujícímu lidu. Tím usnadníme boj STb složky s aktivním třídním nepřítelem, neboť zařazování do TNP projevuje se jako odstrašující prostředek proti mnohým, kteří zatím neváhali zúčastňovat se nejružnějších protistátních akcí. Zásadou nám bude sloužit k postihování nejen lidí, kteří se dosud rezařadili do pracovního úsilí, také těch, kteří si jen pro formu opatřili krycí zaměstnání, žijí však z nastřádaného kapitálu a volného času používají k protistátní agitaci.

Masarykův lid

- 5 -

Považujeme za důležité, abychom této akce využili k vysídlení buržoasie z pro nás nežádoucích prostorů, především z Prahy a jiných velkoměst. Proto ve většině případů bude zařazení osob do TNP spojeno s nařízením o vyklizení bytu a určení místa pobytu, kam se zmíněná osoba po propuštění z TNP smí přestěhovat. Celá akce připravená již od 1. srpna musí být zahájena v širokém měřítku k prvnímu říjnu 1949 v Praze, od 15. listopadu pak v celé republice. Cílem akce je po dobu, počínaje 1. 10. 1949 až do konce splnění pětiletého plánu dodávat do TNP 3.000 osob měsíčně. Jsme přesvědčeni, že energickým prováděním těchto směrnic, bez ohledu nebo na nářek a pokřik třídních nepřátel, splníme jednu z povinností, kterou před nás postavil na IX. sjezdu KSČ s. Gottwald, zejména stanovením 8. bodu generální linie.

V Praze dne 8. srpna 1949. Za Velitele státní bezpečnosti:

Porovný.

Obyčejně přesvědčujeme se lépe důvody, kterých jsme nabyli sami, nežli těmi, které vznikly v duši jiných.

B. Pascal

Humanita není almužnictvím, nýbrž odhodláním
zajistit každému slušné živobytí zákonodárstvím.

T. G. Masaryk

KNIZY, KTERÉ NÁS ZAJÍMAJÍ

LETOŠNÍ ŽEŇ LITERATURY FAKTU

Pravidelně na stránkách našeho časopisu hodnotím podíl českých autorů literatury faktu na naší literární tvorbě vůbec. Není tomu jinak ani na konci roku 2014.

V jedné své studii o literatuře faktu, kde jsem uvažoval o prostoru a času, který zaplňuje díla tohoto žánru, jsem napsal, že jeho tematická oblast je naprosto nezměřitelná, rozprostírá se do nekonečných dálek, může se přesunovat od záhadného úsměvu Mony Lisy k modelkám slavných malířů, pak zas k polím boha Marta a k bohům, kteří odešli, k lidem, kteří se mylně povyšovali sami mezi bohy a bezohledně svoji životní cestu lemovali miliony mrtvých. Ke génium průměrnosti, jindy zas ke kriminálním a válečným zločincům, pak opět se vznese k vábivým, nekonečným prostorům vesmíru.

Při převaze poznávacích funkcí spojených s mistrným kompozičním a jazykově působivým zpracováním může dílo literatury faktu působit jako strhující zprostředkování faktu jako „hlavního demiurga“ tvorby.

Právě tak mohu vidět tvorbu tohoto žánru za rok 2013, hodnocenou stálou porotou a oceněnou cenami na Světě knihy v květnu 2014.

Tematika všeobecně zavádí čtenáře do stále ještě neuzavřených prostor nacistického a totalitního ponižování lidství, k neochabujícímu boji za svobodu, k válce nejen u nás, ale i za oceánem. Nemizí návraty k době okupace naší země, tentokrát i z pohledu druhé strany, Sudety z pohledu důstojníků německé armády i s plány německé Baukultur na zásahy do pražské architektury, námětově je tvorba literatury faktu obohacena tematikou technické civilizace, její účinnost zmnožují bohaté obrazy české kultury, různých záhad literárních, odskočení ke kultuře indiánů, podrobné zanoření do osudu významné osobnosti, zanechavší stopy v umění nebo v politickém a společenském životě.

Nyní k jednotlivým dílům. Nemohu zde ovšem přiblížit celou bohatou tvorbu, provedu tedy jen omezený výběr z 33 posuzovaných titulů.

Právě nedávno byl prezidentem republiky významován zachránce několika set židovských dětí Angličan sir Nicholas Winton. Jeho osobnost a naplnění jeho života již podrobně známe. Jinou, tak zvanou dánskou cestu záchrany zobrazila v knize PŘÁTELSTVÍ NAVZDORY HITLEROVI (Mladá fronta, 2013) Judita Matyášová. Právě tímto směrem se na podzim roku 1939

podařilo skupině asi 80 dětí uniknout z protektorátu do Dánska. Odhalují se tu životní příběhy v minulosti (jejich život v dánských rodinách) a prolínají se se zkušenostmi ještě dnes žijících. Zachráněné děti se sešly až po 70 letech. Kniha ponechává prostor pro další pátrání, obsahuje přímou výzvu ke čtenářům, aby se přihlásili s novými poznatky, pokud je budou mít (uvedena je i adresa). Autorka dokázala účinně použít dynamické principy výstavby díla.

Pátravý zrak českého čtenáře určitě v knihkupectvích najde knihu PROTEKTORÁTNÍ PRAHA JAKO NĚMECKÉ MĚSTO autora Miloše Hořejše (nakl. Mladá fronta, 2013 ve spolupráci s Národním technickým muzeem). Dosud u nás nebyla publikována díla reflektující plány německého urbanismu v Praze v době protektorátu. Hořejš představuje pražskou architekturu v komparaci s projekty německých architektů a jejich zamýšlenými zásahy v našem hlavním městě. Určitě po ní sáhnou nejen odborníci, ale i lidé zajímaví se o architekturu v Praze a o záměry Němců. Jak by Praha vypadala, kdyby se stala německým městem?!

Neobvyklým a dosud neznámým zaostřením reflektorů na české pohraničí je proniknuta kniha Jana Lakosila a Tomáše Svobody SUDETY 1938 (Mladá fronta, 2013). V čem je jeho originalita? Osudy později odervaného kusu našeho území jsou promítány viděním německých důstojníků a hodnoceny jejich očima. Cenné jsou dobové dokumenty, záznamy prožitků, odhaleny jsou i tajné plány na obsazení tohoto kusu republiky.

K dílům vyvolávajícím napínavě a dramaticky hrůzné události v hitlerovském Německu se řadí knížka zkušeného autora literatury faktu Romana Cílka NOC DLOUHÝCH NOŽŮ (nakl. Epocha, 2013, edice Magnet). Vždyť také Cílkův obraz několika hodin Hitlerem rozpoutaného vraždění Ernsta Röhma, Karla Ernsta a jejich přívrženců v SA je natolik úděsný, že čtenáři zpřítomňuje vše, co se dělo.

Neustává snaha autorů LF o evokaci sledu událostí od doby protektorátu až k totalitě 80. let.

Originální pokus o ztělesnění totalitního příšeří představuje kniha Jaroslava Haidlera OČKOVANÝ SATANEM (AOS PUBLISHING, 2013). Převažuje narativní postup, emocionálně vypjatý, často až drsně expresivní. Jde o knihu dvou do sebe zasunutých žánrových

Masarykův lid

rovin: beletrii prolnutou otřesnými, až hrůznými fakty. Příběh jednoho života hlavní postavy Jakuba Jonáše zasazeného mrzačícími a znetvořujícími ději doby. Čtenáře až vyděsí brutalita a nelítostnost takřka satanského komunismu. Vraždicí soukolí, z něhož není úniku, to je obraz života v totalitě zpřítomněný autorem.

Po zásluze byla odměněna cenou dokonale napsaná publikace Zory Dvořákové **POPRAVENÍ, KAM JSTE SE PODĚLI?** (Nakl. Eva–Milan Nevole, Praha 2013). Její hodnocení jsem již provedl v minulém čísle ML. Naprosto originální téma, doširoka rozprostřené pátrání po zašantročených urnách a hřbitovech popravených lidí a promyšlená kompozice vytvářejí dílo, jež čteme skoro bez dechu. Ukázka mistrného osvětlení faktů a práce s nimi. Absurdita jako součást života.

Skutečnou prací literatury faktu je **ČESKÁ CESTA KE SVOBODĚ, POLITICKÉ DRAMA S OTEVŘENÝM KONCEM**. Kdo se chce hluboce ponořit do událostí let 1977–1997, získá podrobný přehled o historických zvratech tohoto období a o osobnostech, které je vytvářely.

Pro milovníky historických dějů a osobností, jež je tvořily, je určena kniha známého autora literatury faktu Luboše Taraby **ITALSKÉ PATÁLIE MARŠÁLA RADECKÉHO** (Epocha, 2013). Právě v uplynulých dnech se náš tisk znovu vracel k této mimořádné osobnosti. K jejímu významu a k českému zatím rozpornému chápání Jana Josefa Václava hraběte Radeckého z Radče. „Maršál Radecký zahnal Napoleona a pro cizince je hrdina. Jen Češi váhají“ (titulek článku v Mladé frontě ze dne 5. 11. 2014).

Tarabova kniha se čte jako mimořádně přitažlivá historická kniha. Čtenáři jistě ocení obrazy vítězných bitev v Itálii vedených maršálkem z Radče.

Také dílo Josefa Opatrného **MALÁ SKVĚLÁ VÁLKA duben–červenec 1898** (Epocha, 2013) přivábí pozornost čtenářů, kteří mají rádi Ameriku a její vývoj. Autor, odborník na iberoamerická studia, oživuje španělsko-americký konflikt v roce 1898. Znamenal definitivní konec Madridu v Americe.

Kdo je zadobře s technickou civilizací, nepochybně s radostí bude listovat v obzvlášť pohledné knize Pavla Schreiera **ČESKÉ ŽELEZNICE** (MF, 2013). Mám za to, že je to jedna z knížek, v nichž si čtenář bude rád číst a prohlížet krásné fotografie, z níž ale současně získá hodně zajímavě podaných poznatků.

Blížím se ke konci rozevíráním stránek knihy Petra Kovaříka a Blanky Frajerové. Snad by se mohlo zdát jaksi divným, že můžeme považovat za lahodnou knížku s názvem **KLÍČ K ČESKÝM HŘBITOVŮM** (Mladá fronta, 2013). Kdo si ovšem tuto knihu vezme do ruky, bude okouzlen nejen její příjemnou chutí (i knihy mají svoji chuť přece), líbezností vzhledu i propracovaností nashromážděných faktů. Zajímavých a nevšedních faktů! Jistě se docela s potěšením začteme do příběhů vybraných osobností české kultury odpočívajících na hřbitovech jednotlivých českých krajů a budeme

odhalovat společně s autory netušené souvislosti jejich životů s českou kulturou. A co více: dnes, kdy je kultura funerální dosti opomíjena (často si podle přání zemřelí přejí jen rozloučení v kruhu rodinném), je tato kniha důkazem, že nebýt takových opravdu kulturních pohřbů v minulosti, i architektury, jež je s nimi spjata, neměli bychom žádné vědomí kontinuity minulosti s přítomností. Nejsem si ale jist, zda to ještě dnes vůbec chceme. Knihu chci lépe přiblížit později v ML.

Mezi díla, která vábí tematikou kulturní, patří kniha Pavla Kosatíka **TIGRID POPRVÉ** (nakl. Mladá fronta, 2013). Má podtitul *Průvodce osudem inteligentního muže ve dvacátém století*. Do životního běhu známého politika je zasazen výstižný obraz našeho společenského vývoje a příčin několika emigrací hlavní postavy. Ke knize se budu snažit blíže proniknout podrobnější analýzou v příštím čísle ML.

Život herců přitahuje vždy pozornost. Tím spíše osobnost takového muže, jakým byl Oldřich Nový, zejména neznámé stránky jeho života. Čtenáři se tu dozvědí hodně o jeho uměleckém životě, o jeho manželství. Poznají tajemný příběh adopte dívky Jany Nové, později Jany Včelákové, textařky některých docela známých písní. Určitý okruh čtenářů bude kniha Blanky Kovaříkové **NEJVĚTŠÍ TAJEMSTVÍ OLDŘICHA NOVÉHO** (nakl. Bondy, 2013) jistě zvát ke svým stránkám.

Svým názvem a pojetím tématu se při povrchním pohledu zdá, že dílo (opravdu dílo!) Jana Žďárka **HMYZÍ RODINY A STÁTY** (Academia, 2013) se vzdaluje žánru literatury faktu. Čteme-li si v této dokonale poutavě napsané a skvěle vypravené knize, dostane se nám tak přitažlivě napsaného poučení, že schopnost autora přivábit čtenáře prostě musíme obdivovat. Je to opravdu velkolepá kniha. I formátem a výpravou. Nemusíme být přírodovědci, abychom podlehlí jejímu kouzlu. Hlavní cenu dostala po právu.

Za uvedení stojí i **MALÁ KNIHA O VELKÝCH BUNKRECH**. Největší pevnostní stavby světa 1918–1945 (nakl. Mladá fronta, Praha 2013).

O mýtech indiánů vypravuje kniha Miroslava Černého **POSELSTVÍ PRACHU. MÝTY A LEGENDY ŠOŠONŮ** (nakl. Argo, Praha 2013).

Autoři literatury faktu jsou zaujati bohatstvím skutečnosti, krásou kreativní kombinace poznatých faktů. Z uvedeného výčtu se přesvědčujeme o jejich širokém tematickém rozpětí tvorby, jak jsem napsal v úvodu. Zároveň poznáváme, že tato literatura je stále živá a že přitahuje jak pozornost čtenářů, tak se též stává i výzvou autorům. Každý, kdo tuto tvorbu ochutnal, poznal, že je přitažlivá tím, že spojuje oko dokonalého pozorovatele faktů, také ale trpělivost badatele, zároveň ovšem kompoziční a stylizační dovednosti umělce.

Jaromír ADLT

JAZYKOVÝ SLOUPEK

KECY PANA VAŠICI ANEB PROBLÉMY S CÉČKEM

Český pravopis je neskutečně záludný. Tlukou se v něm totiž dvě protichůdné tendence: pravidla a logika. Veškeré obtíže vyskytující se v pravopise jak školním, tak praktickém plynou z tohoto rozporu. Příkladem budiž pravopis i/y po písmenu c.

Jak je nám dobře známo už ze školy základní, písmeno c se řadí mezi měkká. Není třeba připomínat, že se proto po něm píše měkké i. Oběti rafinovaných diktátů vědí, že to s ním není ovšem zdaleka tak jednoduché jako s měkkými písmeny ostatními. Předně se v našem bohatém jazyce uchytilo množství cizích slov, která naše gramatické pravidlo ignorují. V jazyce, z kterého jsme je přejali, píše se cy a my jsme povinni, navzdory našemu měkkému ci, tento pravopis respektovat. Slova jsou to v češtině používaná často: cyklus, cyklista, cyklon, cylindr cysta atd. Jak vidno, není mezi nimi žádný logický vztah, nelze je tedy naroubovat na jakékoli pravidlo a musíme si je prostě zapamatovat případ od případu. Je jich možná více, než cizích slov se slabikou ci.

To ovšem není jediný problém, který s céčkem máme. Tvrdí y totiž naše pravidla předpisují i u slov, která vnímáme jako česká. Píšeme je v koncovce u podstatných jmen mužského rodu zakončených na c a skloňovaných podle vzoru hrad. Není jich mnoho, ale používají se často. Keci, jež jsou jako příklad použity v nadpisu, jakož i hecy, trucky, placy, hicy apod., svádějí k tomu, že se jedná o výrazy náležející do pokleslejší jazykové úrovně, pravidlo však platí obecně. S y píšeme tedy i tácy, puncy apod.

Problémy, které pravopis c a y působí, vedou dokonce k návrhu přeradit c k písmenům obojetným. Filolog Adam v časopise Naše řeč podporuje tento nápad v článku Bezkopceý úval známý svými hicy předlohou skici mistra Nohavici. (Ironický titul jeho stati jsem si bez dovolení částečně vypůjčil v názvu dnešního sloupku.) Myslím, že obohatit stránky učebnic a gramatik touto změnou není nikterak moudrý nápad. Lze si jen těžko představit seznam vyjmenovaných slov s cy. Kromě toho je přemístění c k písmenům obojetným provedeme jen formální akt a obtíže pravopisné se nijak neodstraní. Určitě je jednodušší smířit se se současným stavem.

Problémům bohužel ještě konce není. U cizích jmen vlastních, v jejichž základním tvaru se vyslovuje psané c jako k (Petrarca, Mallorca), povolují Pravidla v příslušných pádech cy (Petrarcy, Mallorcy), i když jde o tvar na pohled hrůzný. Doporučuji tuto možnost zásadně ignorovat a užívat způsob, který v psaní přízná výslovnost (Petrarky, Mallorky). Nejde tu o princip nijak originální. Znam jej u skloňování vlastních jmen zakončených na pouhé c (Balzaka). Tato spisovná možnost se využívá zhusta, aniž by měl čtenář pocit, že se Balzakovi křivdí. (Nabádám však k opatrnosti. Způsob svádí k použití obecnému, tj. napsat k u všech případech, kde je slyšíme místo psaného c. Napíšeme-li v patřičném pádu podle tohoto principu jméno známého italského spisovatele, zbude nám z jeho příjmení jediné písmeno: Eka (Slavný autor Umberto Eco by se v českém textu svého zkomoleného příjmení určitě nedohledal.)

Příznání je půl viny. Naposled jsem opisoval před víc jak šedesáti lety na gymplu. Tentokrát jsem čerpal inspiraci i stěžejní fakta k sloupku z knihy oceňované nejen filology jako kulturní událost roku: Akademická příručka českého jazyka, Academia 2014. Jde o obsáhlý výsledek několikaleté práce kolektivu autorů z Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR. Kniha zpracovává podněty Jazykové poradny na internetu a dotazy adresované poradně Ústavu pro jazyk český. Tím je obsah víc než 500stránkové publikace ovlivněn, takže vedle vědeckého vysvětlení některých problémů nevyhýbá se ani slovním hříčkám a snaží se dokonale vyčerpat všechny jevy svého druhu (např. interpunkční čárky). Vedle vysvětlení banálních pravidel dá nahlédnout do netušených významových nuancí, jež citlivému uživateli jazyka umožní správně použít slovesné tvary i diakritická znaménka. Kniha dobře poradí profesionálním uživatelům našeho jazyka i učitelům češtiny. Pomůže i ostatním, kteří mají snahu, aby podoba jejich písemností byla co nejdokonalejší.

Miroslav Šlapal

VZPOMÍNÁME

SOUDNÝ A SARKASTICKÝ JAN NERUDA (180 let od narození)

Jan Neruda ve svém „Velmi opravdovém kázání před večerem silvestrovým“ (Národní listy 31. prosinec 1865) říká: „Minulost nemá pro nás ničeho více než kousek poesie, budoucnost má nám býti vším, pracujeme tedy na budoucnosti. Kdosi se ptal jednou velmi všetečně, kdy byly vlastně ty velebené staré d o b r é časy. Zdaš byly snad tenkrát, když knížata naše dávala cizincům přednost před syny domácími, či tenkrát, když nám cizinci vychvátili a upálili prvního muže národa, či pak, když bratr bratra rdousil a vraždil, či pak, když nastalo všeobecné nevolnictví atd. Minulost má vždy lesk svůj jako minulé jaro a minulé mládí. Obdivuji se dobám zašlým, obdivuji se rytířům bohatýrům, kteří léta bloudili a pak v téže košili, ve které vyšli, zase se navrátili do objetí věrné své „frawe“; obdivuji se a při tom zapomínáme na tu košili – inu ovšem, my ji necítíme!

Nepraví se tím, že je přítomnost právě rájem, tolik ale je jisto, že přec mnohé máme, co bylo ještě dědům našim pouhým ideálem. Každá doba pozdější uskuteční nějaký sen doby předešlé, pracujeme tedy na tom, abychom používali veškerých pomůcek a pokroků lidstva budoucnosti umožnili, by skutečností bylo v ní, co nám je snem. Národové nepracují více pod skleníky a jednotlivě, nýbrž pospolitě ve volném a sílícím vzduchu. Všimějme sobě všeho cizího a pěstujme vlastní, ale pilně, bez pilnosti možno, že bychom došli tam, kde žádné pěstování více nepomůže.

Tak, teď jsme sobě pokázali, teď jsme sobě řekli pravdu – a můžeme žítí svému pohodlí a své bezčinnosti dál. Záleží hlavně na tom, abychom byli ve všem uvědomělí, – příštího roku můžeme napsat kázání nové.“

I tato krátká ukázka potvrzuje, že Neruda nebyl jen soudný a sarkastický, ale také realista optimisticky na-

laděný, kterému nechyběl vtip, ironie ale i skepse. Chtěl působit aktivně na českou společnost, zbavit ji naivního sentimentu a neplodné idealizace, aby i velmi složité situace dokázala žít s nadhledem. Sám silně sociálně za-

ložený snažil se, aby toto sociální cítění předal svým čtenářům. Tomu sloužila jeho žurnalistika a jeho proslulé fejetony. Ale tenhle obsah, tenhle pohled na život, měla v sobě i jeho próza a básnická tvorba.

Ve své době byl chápán a uznáván jako výrazná žurnalistická osobnost. Jeho kritiky zasahovaly širokou oblast, ať už šlo o literaturu, divadlo, či výtvarné umění. Byl organizátorem řady kulturních akcí. Jako redaktor působil v denících Čas, Hlas, Národní listy a v beletristických časopisech Obrazy života, Rodinná kronika, Květy, Lumír. Byl představitelem

májovců, jejichž program usiloval o vyrovnaní české tvorby s pokrokovými myšlenkovými proudy světových literatur.

Nerudova osobnost byla pro konzervativce příliš provokativní, takže se proti němu zvedla kampaň ze strany konzervativního tisku. Také jeho první básnické sbírky byly přijaty s nepochopením, protože i ty působily provokativně. Až později se dostalo jeho poezii místa, které jí v české literatuře právem náleží. Demokratické rysy, které jsou pro Nerudu tak typické, nalezneme v básnické sbírce Balady a romance a v posmrtně vydané sbírce Zpěvy páteční. Subjektivním výrazem se vyznačuje lyrická sbírka Prosté motivy.

Nerudova tvorba ukázala české poezii a próze nové cesty po stránce myšlenkové i výrazové. V jeho díle nalézáme momenty, které silně působily na vývoj české literatury druhé poloviny 19. století.

Zora Dvořáková

ZE ŽIVOTA KLUBU MILADY HORÁKOVÉ

VÝROČNÍ ZPRÁVA KLUBU DR. M. HORÁKOVÉ ZA OBDOBÍ 2012 - 2013

KMH se v průběhu období od poslední valné schůze konané v roce 2012 zabýval činnostmi, které jsou jeho vlastním posláním. Vydával časopis Masarykův lid, pořádal důstojné pietní akty k uctění památky Milady Horákové, úzce spolupracoval s vedením gymnázia, které nese její jméno, pořádal přednášky ve školách, podílel se na přednáškových osvětových aktivitách. Takto plnil svůj úkol seznámit mládež i veřejnost s odkazem dr. Horákové. Velkou část jeho činnosti představovalo úsilí o realizaci záměru postavení pomníku M. Horákové v historické části Prahy. Tato kapitola však nabyla nečekaný ráz zásahem nečlena klubu, který se o věc zajímal a dosud zajímá pravděpodobně se zcela jinými úmysly.

Velká pozornost byla věnována obrazu Milady Horákové v literárním podání, zejména jejího života v době zápasu s nacismem a komunismem, v němž sehrála historickou roli. Zapsala se tak nejen do našich dějin, ale vstoupila tak jako osobnost do světového dění. Tak ji také klub staví před světovou veřejnost a snaží se vypočítat naši mládeži.

K této činnosti se výbor KMH schází k jednání každý měsíc. Mimo členů výboru bývají někdy přítomni čestní hosté, např. paní Jana Kánská, paní Klimentová a další.

Paní dr. Dvořáková znovu otevřela otázku nalezení místa, kde jsou uloženy zpopelněné ostatky Milady Horákové. Zatím se tato snaha jeví jako neúspěšná.

Klub nedostává žádnou státní dotaci, a tak současná finanční krize na něj již několik roků doléhá. Časopis Masarykův lid vychází s velkými potížemi. Přes svoji jedinečnost a vysokou kvalitu nenachází tak velký okruh čtenářů, tj. plátců, aby náklady na jeho vydávání byly kryty příjmy z prodeje. Bez sponzorských darů, zejména našich krajanů v zahraničí, ale i našich tady doma, by jeho vydávání muselo být silně omezeno nebo dokonce zastaveno. Znovu požádáme Nadaci Jana Klimenta o podporu. Těm, kteří pečují o jeho vysokou kvalitu a existenci vůbec, patří náš veliký dík.

Klub každoročně pořádá vzpomínkovou slavnost u symbolického hrobu dr. Milady Horákové na Vyšehradském hřbitově za účasti zástupců Vlády ČR, Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, Senátu PČR. Mezi květinovými dary nechybí nikdy dar prezidenta ČR. Akt ještě podtrhuje přítomnost Hradní stráže. V posledních letech na něj na-

vazuje pieta u symbolického hrobu kněží, kteří zemřeli na následky pronásledování v době komunismu.

Klub se zúčastňuje i pietního setkání v den smrti M. Horákové na popravišti v pankrácké věznici. Jemu předchází v témž dni vzpomínka u památníku obětem komunismu v Praze 1 Na Újezdě.

Největší část činnosti v minulém období však představovalo úsilí o postavení pomníku M. Horákové podle našich představ v historické části Prahy. Jednání vede jednatelka klubu Mgr. Jitka Titzlová. Zřídila účelový účet u České spořitelny, na kterém se soustřeďují finanční prostředky získané sbírkami. Sbírkou komplikují zásahy MUDr. M. Stránského, nyní jeho zřízení jakéhosi nadačního fondu pro postavení sochy M. Horákové, které ohlásil v tisku; tím mate českou i zahraniční veřejnost, ač ví, že zadavatelem a nakonec i investorem zřízení památníku Miladě Horákové je Klub dr. M. Horákové.

Dále i nedorozumění v řadách členů Konfederace politických vězňů.

O památku dr. M. Horákové projevila vážný zájem organizace Platforma evropské paměti a svědomí, která považuje Miladu Horákovou za symbol žen bojujících proti oběma totalitám: fašistické a komunistické. V tomto pojetí podporuje i postavení pomníku této velké ženě. Dosavadní jednání vyústila zatím do nabídky Prahy 2 – postavit pomník na památném místě nad Albertovem – kde se formovaly studentské manifestace, naposledy 17. listopadu 1989 – v parku nazvaném Ztracenka. Je nyní upraven a zpřístupněn. Klub očekává konečné schválení místa památkáři, po kterém bude možno přistoupit k výběrovému řízení a zadání projektu.

Zřízené Gymnázium M. Horákové si získává své jméno v řadě pražských středních škol. Přijetí žáci jsou slavnostně imatrikulováni v historickém Brožíkově sále Staroměstské radnice, kde byla maturantům též slavnostně předána maturitní vysvědčení. Dělo se tak za přítomnosti představitelů města, zástupců KPV a rodičů. V loňském roce vyšli první maturanti. Byli to opravdu dospělí lidé, vyznačující se jak dobrými znalostmi, tak i dobrým chováním. Čtyřleté působení výchovy na této škole přineslo své ovoce.

Výbor se každoročně zúčastňuje vzpomínkového setkání v Terezíně, v cele, kde Milada Horáková očekávala smrt.

Masarykův lid

Odtud ji vykoupilo předvolání k soudu do Drážďan, který přinesl mírnější rozsudek a umožnil přežít.

V minulém roce utrpěl klub velkou ztrátu smrtí zakládajícího člena bratra Jaroslava Podhorského; zemřel ve věku 91 let. Byl dlouholetým hospodářem a jeho odchod se nás dotkl i v tomto směru. Tato skutečnost nás nabádá k zamýšlení nad budoucí existencí vedení klubu: musíme hledat vystřídaní starších mladšími členy.

Úkoly, které si klub stanovil, se – i když někdy s potížemi – přece jen plnily. Za to patří dík všem, zejména J. Titzlové,

kteřá vzala na svá bedra starost o postavení pomníku; všem členům výboru – E. Jourové, Z. Dvořákové, M. Nevolemu, bez jehož editorské činnosti by klub neexistoval.

Děkuji i Vám všem, kteří jste na dnešní valnou schůzi přijeli, a přeji klubu, aby splnil i svůj úkol: postavil Miladě pomník pro příští generace!

Vám všem pak zdravím, abychom mohli v započatém díle pokračovat.

Děkuji za pozornost.

František Šedivý

Usnesení Valné schůze Klubu dr. Milady Horákové konané dne 4. října 2014

VS KMH schvaluje toto usnesení:

1. Podle platných stanov byli zvoleni členové výboru a revizní komise KMH.
2. Výbor KMH připraví podle nového OZ převod organizace, s tím, že musí zůstat zachován název „Klub dr. Milady Horákové“.
3. KMH bude pokračovat v jednáních směřujících k vybudování pomníku dr. M. Horákové v Praze.
4. KMH bude nadále spolupracovat s Gymnáziem M. Horákové.
5. KMH bude pokračovat ve vydávání časopisu Masarykův lid a bude pokračovat ve spolupráci s Nakladatelstvím Eva – Milan Nevole v další publikační činnosti.
6. Členové výboru pomohou založit pobočku KMH v Písku.
7. VS KMH bere na vědomí žádost členů pobočky KMH v Hradci Králové o zrušení pobočky, a pobočku ruší.

8. Valná schůze akceptuje návrh, aby v Masarykově lidu byla věnována pozornost zakladatelům KMH, zejména proto, že v příštím roce uplyne 25 roků od založení klubu. Vítány budou příspěvky, vzpomínky od členů a čtenářů ML.

9. Výbor klubu podá návrh na státní vyznamenání dr. Z. Dvořákové za její zásluhy v publikační činnosti.

10. Valná schůze vyslovuje poděkování paní B. Kopecké za její dlouholetou a nezištnou práci, kterou věnovala činnosti klubu.

Nový výbor KMH: Zora Dvořáková, Patrik Herdics, Jasoň Havlín, Eva Jourová, Jiří Málek, Jiří Navrátil, Marta Jurková, Milan Nevole, Filip Novák, Vlastimila Nováková, Dana Preisová, František Šedivý, Milada Švecová, Jitka Titzlová

V souladu se Stanovami KMH byl na první schůzi nově zvoleného výboru konané dne 16. 10. 2014 předsedou Klubu dr. M. Horákové zvolen František Šedivý, místopředsedkyní Eva Jourová, jednatelkou Jitka Titzlová.

INFORMACE

POMNÍK MILADY HORÁKOVÉ

Jak jsme již v předchozím čísle Masarykova lidu informovali, pokračují jednání o vybudování pomníku Miladě Horákové v zahradě Ztracenka na Praze 2.

Všem dárcům, kteří náš záměr peněžitým darem podporují, velmi pěkně děkujeme.

Číslo účtu pro sbírku je založeno v České spořitelně:
3257614319/0800

Výbor KMH

Masarykův lid**DÁRCI ML**

Adamcová Jarmila	Praha 5	200	Klinková Anna	Kanada	1000
Capoušek Evžen ing.	Praha 5	200	Kopecká Anna Mgr.	Praha 5	100
Cellar Václav	Praha 9	300	Kovařík Zdeněk ing.	Hradec Králové	400
Děd Pavel	Praha 7	1000	Navrátil Jiří dr.	Praha 6	200
Dolotín M.	Rožnov p. R.	1000	Novák Filip Mgr.	Praha 5	100
Franc J.	Brno	100	Nováková Vlasta dr.	Praha 5	900
Havlín Radovan	Kost. n. Č. Lesy	250	Pekařská Slávka	Č. Budějovice	450
Jechovi Zuzana a Zdeněk	Přelouč	350	Plachta Miloš Mgr.	Semily	200
Jílek Martin Mgr.	Praha 5	100	Snětina Ladislav	Úvaly	100
Jílková Kristýna dr.	Praha 5	100	Šimová Hana	Praha 6	200
Jurková Marta dr.	Černošice	100	Truncová Hana	Hořice	400
Kadlec Jiří Ing.	Hodonín	100	Vilnčálek Bohuslav	Praha 5	200

JUBILANTI V ROCE 2014**90 let 90 let - 1924**

Bubníková	Marie	Řevnice
Kolísek	Josef	Olomouc
Kovařík	Zdeněk ing.	Hradec Králové
Kučera	Vlastimil ing.	Písek
Matoušek	Ivo	Liberec
Nechvátalová	Ludmila	Praha 6
Nocar	Ladislav	Tlučná
Stráský	František	Trhové Sviny
Truncová	Hana	Hořice v Pokrkon.

85 let - 1929

Čejka	Jiří	Roudnice n. L.
Dušek	Josef dr.	Praha 3
Gabrhel	Josef ing.	Ostrava
Kadeřábek	Václav	Most
Potměšilová	Jiřina	Praha 6
Sibík	Bohumil	Kletice
Skalský	Bohuslav	Lomnice n. Pop.
Trkal	Viktor dr.	Praha 8
Weiner	Milan ing.	Hradec Králové

80 let - 1934

Cellar Václav	Praha 9
Dostálová	Věra
	Všejanya

Dvořáková	Zora dr.	ladno
Ehenberger	Josef	Praha 10
Stehlík	Vladimír	Brno
Valentová	Eva	Trutnov

75 let 1939

Firbasová	Zdenka	Český Brod
Fišer	Antonín	Radčice
Hájková	Bohumila	Praha 4
Legdan	Michal	Karvinná
Šindelář	Vladimír	Semily
Vodochodská	Eva	Přelouč

70 let -1944

Kadlec	Jiří ing.	Hodonín
Poborský	Petr	Jablonec n. Nis.
Světlík	Marek ing.	Praha 4

Pokud v tomto seznamu jubilantů, případně i v adresách námi zasílaného Masarykova lidu, najdete nějaký chybný údaj, prosím, ozvěte se nám, abychom to mohli napravit. Bohužel se o některých změnách, včetně úmrtí, dozvídáme jenom velmi obtížně a někdy vůbec ne. Moc děkujeme. KMH

Gymnázium Milady Horákové

TÝDEN NOVODOBÝCH DĚJIN

Paní Hošková-Weissová mluví o holocaustu

Ve dnech 24.– 28. listopadu proběhl v Gymnázium Milady Horákové již II. ročník „Týdne novodobých dějin“, který studenty školy seznamuje formou přednášek, setkání s pamětníky, doprovodných akcí, výstav a workshopů s problematikou různých kapitol ze současné historie, přičemž „vlajkovým tématem“ letošního ročníku byl holocaust a formy současného antisemitismu.

Úvodní přednášku dokumentarista Martin Šmok věnoval všestranným, možno uvést rovněž psychologickým, aspektům geneze současného antisemitismu s nezbytným exkurzem do problematiky vývoje moderních forem etnické, rasové a kulturní nesnášenlivosti. Přednáška dále cílila na nebezpečí vzniku stereotypů, xenofobních postojů a předsudků vůči různým formám odlišnosti. Dále byl představen rozsáhlý projekt organizace USC Shoah Foundation, jehož náplní je zachycení filmované paměti obětí holocaustu. Ukázky z audiovizuální databáze byly součástí přednášky.

Dne 25. listopadu proběhlo setkání s pamětnicí a přeživší holocaustu, paní Helgou Hoškovou-Weissovou, která se se studenty podělila o svůj životní příběh vězně nacistických koncentračních táborů. Zkušenosti z terezínského ghetta a vyhlazovacího tábora v Osvětimi byly přiblíženy i prostřednictvím dětských kreseb paní Hoškové-Weissové, která se tak řadí k mimořádně působivému fenoménu dětských výtvarníků z prostředí nacistických lágrů, jejichž kresby jsou zcela nenahraditel-

ným ikonografickým materiálem pro poznání každodennosti těchto hrůzných zařízení genocidy.

Další den byl orientován na problém vyrovnávání se s neblahým dědictvím komunistické totality. Paní režisérka Kristina Vlachová seznámila posluchače s dokumentem o obtížném hledání „světské“ spravedlnosti ve vztahu ke kauzám bývalých příslušníků STB v případě teroru a vyšetřovacích metod ve věznici v Uherském Hradišti. Neschopnost postižených dobrat se spravedlnosti soudní cestou byla frustrujícím pocitem a tíživou reflexí stavu české polistopadové společnosti a justice.

Ve čtvrtek 27. listopadu byly organizovány dvě akce v paralelním sledu: část studentů se účastnila projektu neziskové organizace Post Bellum nazvaného Příběhy našich sousedů. V jeho rámci se seznámili s postupy dokumentární práce. Cílem projektu je zapojit mladé lidi do dialogu s pamětníky z nejbližšího okolí – v rodině i místě bydliště. Studenti také navštívili výstavu medailonů jednotlivců pronásledovaných oběma totalitními režimy. A souběžně probíhající akcí bylo setkání s paní Bohumilou Havránkovou, pocházející z položidovské rodiny ze severočeského Liberce, která se stala terčem nenávislného zákonodárství nacistické totality: jako dívka z tzv. smíšené rodiny přežila rasové běsnění v nelidských podmínkách terezínského ghetta. S věcným nadhledem poskytla studentům příležitost seznámit se s běžnou každodenností pobytu v podobných, pro dnešní mladou generaci zřejmě zcela nepředstavitelných, podmínkách.

Celý týden uzavřela návštěva kina Světozor, kde studenti zhlédli přehlídku nejlepších dokumentárních filmů mladých tvůrců, absolventů FAMU. Stejně jako v předchozích ročnících, i nyní se ukázalo, že mladí lidé daleko lépe vnímají složité historické události a procesy, pokud se s nimi setkají prostřednictvím příběhů a rozhovorů s pamětníky.

Eva Dusová, Patrik Herdics

Masarykův lid

U příležitosti státního svátku 28. října 2014 udělil prezident republiky Miloš Zeman státní vyznamenání „Za zásluhy o stát“ naší čelné historičce prof. dr. Věře Olivové DrSc., předsedkyni Společnosti Edvarda Beneše. Je autorkou významných knih z dějin První československé republiky a zahraničních vztahů té doby: „Československo v rozrušené Evropě“ a „Dějiny první republiky“, včetně vysokoškolských učebnic. Rovněž se zabývala dějinami sportování a her: „Lidé a hry. Historická geneze sportu“, „Odvěké kouzlo sportu“. V letech 1970–89 jí byla z politických důvodů znemožněna pedagogická činnost a až v únoru 1990 se mohla vrátit na FF ÚK a začít tu opět přednášet a odchovat další generaci mladých historiků.

K státnímu vyznamenání prof. dr. Věře Olivové upřímně blahopřeje redakce Masarykova lidu.

**Hodně zdraví, úspěchů
a štěstí v novém roce
přeje**

Klub dr. Milady Horákové